

Afscheid Huub J. Donken

Op 11 december a.s. neemt Huub J. Donken afscheid als directeur van het Gereformeerd Instituut voor Kerk en Samenleving. Hij gaat gebruik maken van de OBU-regeling. Het bestuur van GKS organiseert voor deze gelegenheid een minisymposium om de spanning tussen 'dromen over de stad' en de 'taaiheid van de dagelijkse praktijk' om te vormen tot nieuwe uitdagingen.

Hoe kostbaar is een kwetsbaar mens *spanning tussen droom en werkelijkheid*

Speels, inhoudelijk en uitdagend. Dat zijn de trefwoorden voor dit mini-symposium. In een korte discussie met de aanwezigen, de politiek, het maatschappelijk middenveld en de kerken willen we een aantal aanbevelingen formuleren. Deze aanbevelingen moeten bijdragen aan welzijn voor die Hagenaars voor wie Huub Donken zich al die jaren heeft sterk gemaakt: sociaal kwetsbare mensen. Aansluitend wordt Huub Donken een receptie aangeboden. U kunt dan afscheid van hem nemen.

Drs. A.L. van den Dries, voorzitter bestuur GKS

Plaats: Concordia

Hoge Zand 42, Den Haag

Tijd: 11 december van 16.00 - 19.00 uur

Cadeautip: Huub spaart voor een grote reis.

Eric de Boer
Julien Paggelt

Bij het afscheid van Huub Donken als directeur van het Gereformeerd Instituut voor Kerk en Samenleving op 11 december 2002

Dit jaar tien jaar geleden werd het initiatief genomen tot het Maatschappelijk Herstelbeleid in de Gemeente Den Haag. En vandaag bij jouw afcheid, Huub, een minisymposium rondom maatschappelijk herstel, met als thema 'Hoe kostbaar is een kwetsbaar mens, spanning tussen droom en werkelijkheid'.

Hoe kostbaar is een kwetsbaar mens?

Ik denk dat in deze woorden de verankering ligt van het recht op zorg, aandacht en maatschappelijk perspectief ook van de meest kwetsbaren in onze samenleving.

Dat recht is verbonden met het mensbeeld dat je hebt.

In de traditie waarin ik sta is enerzijds voor de mens wezenlijk zijn persoonlijke identiteit, zijn individualiteit, maar tegelijk ook heel fundamenteel is hij deel van een gemeenschap met anderen.

Mensen persoonlijk tot hun recht laten komen en mensen betrekken bij gemeenschap behoort dus tot onze opdracht in de samenleving.

"Waar heb je de afgelopen jaren in je werk op ingezet en waar ben je op uit?" is één van de vragen, aan mij gesteld voor dit symposium.

Ik ben al vele jaren gepassioneerd voor het justitiepastoraat. Het gaat om mensen in de marge van de samenleving. In een isolement. Ze zijn in de gevangenis terecht gekomen door eigen schuld of schuld van anderen, en vaak door een combinatie daarvan.

Eerst heb ik gewerkt als justitiepredikant in Scheveningen en de afgelopen vijf jaar als hoofdpredikant op het Ministerie van Justitie. En verder ben ik voorzitter van de Stichting Exodus Nederland. Bij Exodus hebben wij, Huub, vele jaren intensief met elkaar samengewerkt.

En je bent al weer op hetzelfde basis verbonden met een nieuw project in Verbu

Vanuit mijn ervaringsveld een paar korte opmerkingen.

1. Veiligheid en bestrijding van criminaliteit staan vandaag het hoogst genoteerd op de maatschappelijke agenda.

Aan de ene kant zijn voor een veiliger samenleving maatregelen in het publieke domein noodzakelijk. In het debat daarover breng ik voortdurend in dat het om de criminaliteit terug te dringen ook noodzakelijk is dat er met daadkracht geïnvesteerd wordt in mensen.

Investeren in mensen leveren ook als het om criminaliteitspreventie gaat, harde resultaten op. In het integraal begeleidingsprogramma van Exodus, gebaseerd op de pijlers wonen, werken, relaties en zingeving, en gericht op de complexe achtergrondproblematiek van gedetineerden en ex-gedetineerden, zijn in de afgelopen jaren opmerkelijke resultaten behaald. 70 à 75% van de mensen die het programma afmaken, valt niet meer terug in criminaliteit. Dat is het spiegelbeeld van het landelijk recidivepercentage van 75%.

Het werk van Exodus levert de samenleving dus aanzienlijke materiële voordelen op. Per jaar doorlopen zo'n 300 ex-gedetineerden een residentieel Exodusprogramma en 200 ex-gedetineerden worden door 200 vrijwilligers begeleid. Voor 500 mensen dus een uitweg uit de criminaliteit.

Als een groot aantal van hen niet meer terugvalt in criminaliteit, dan gaat het om zeer aanzienlijke bedragen die niet meer hoeven worden uitgegeven aan cellen en aan de materiële en psychische schade veroorzaakt door criminaliteit. Exodus heeft dus een hoog maatschappelijk rendement.

Investeren in mensen levert dus ook als het om een veiliger samenleving gaat, veel rendement op.

Het stemt dan ook tot grote voldoening dat de Tweede Kamer gisteren in zeer grote meerderheid een amendement op de justitiebegroting heeft ingebracht om de subsidie aan Exodus voor 2003 voort te zetten. En daar bovenop nog een motie om deze subsidie structureel te verankeren in de overheidsfinanciën.

2. De publieke opinie lijkt alsmaar harder te worden voor mensen die met justitie in aanraking komen. Er zijn harde oordelen over gedetineerden. De straffen omhoog, en het gevangenisregiem soberder. Ligt er nog wel een draagvlak in de samenleving om gedetineerden en ex-gedetineerden als medemensen te zien?

In mijn werk heb ik er altijd op ingezet om buiten de gevangenis burgers te betrekken bij het leven van gedetineerden.

Persoonlijk ben ik ervan overtuigd dat fundamenteel is dat mensen die in de gevangenis zijn er ondanks de muren bij blijven horen. Het zijn 'mensen van ons' die daar zitten.

Dat heeft te maken met mijn mensbeeld. En het komt tot uitdrukking in het thema van dit symposium: 'Hoe kostbaar is een kwetsbaar mens'.

Ik zie de gevangenis niet als een plaats waar je afstand van moet nemen, maar als een deel van de samenleving. De straf dient er ook op gericht te zijn dat mensen weer kunnen terugkeren in de samenleving. Ik vind het hoopvol dat er in het justitiepastoraat en in de vele nazorgprojecten die met het justitiepastoraat verbonden zijn, zoveel vrijwilligers en kerkelijke gemeenschappen verbonden zijn.

Van belang is dat we mensen uitleggen wat de achtergronden zijn van criminaliteit en detentie. En dat we hen ervan overtuigen dat de enige uitweg uit een crimineel verleden een perspectief op de toekomst is.

3. De inzet van dit symposium is ook de spanning tussen droom en werkelijkheid. Die spanning moet er zijn. Het gaat erom dat de werkelijkheid vormgeven wordt vanuit de droom, het ideaal. Geen genoegen nemen met het bestaande, maar de wereld veranderen, verbeteren, de schepping in overeenstemming brengen met zijn bedoeling. Dat brengt de dynamiek in ons handelen en maakt ons gezond onrustig met het bestaande waarin mensen niet

- 4 -

tot hun recht komen en niet tot een gemeenschap behoren. Daar mogen we ons nooit bij neerleggen. Wat mij in het actuele maatschappelijk klimaat tegenstaat is de afwezigheid van de droom en het ideaal, het grote verhaal. Een ingegraven zijn in de actualiteit en in het materiële.

En dan nu nog een paar aanzetten voor de toekomst.

1. In de gevangenis behoort de grootste groep gedetineerden tot de zogenaamd 'ongemotiveerden'. We zullen er met alle kracht en creativiteit aan moeten werken om de motivatie van ongemotiveerden te versterken. Er is een groot risico dat er een onderklasse gaat ontstaan van mensen waar geen resultaat meer mee te behalen is, en waar niemand op wil inzetten. Want het alleen het resultaat telt tegenwoordig.

Ik denk dat hierbij een belangrijk punt is dat de samenleving voluit bereid is hen ook weer een kans te geven. "Ze geloven meer in je dan je zelf doet", was één van de titels van een boekje over maatschappelijk herstel-projecten. Het geloof in jou dat je ervaart van anderen kan een belangrijke kracht en een stimulans zijn op je levensweg. Geloof van anderen schept vertrouwen. Schept perspectief. Ook in mensen zelf zal veel moeten gebeuren. Immateriële zingeving is daarbij een belangrijk aspect. Zonder zingeving geen maatschappelijk herstel.

2. In de tweede plaats vind ik dat de gevangenis veel meer een deel van de samenleving moet zijn. En dat veel meer Hagenaars en vooral ook herkenbare figuren, identificatiefiguren, daar aanwezig moeten zijn. Wethouders, gemeenteraadsleden, enz. enz. de gevangenis in om mensen te ontmoeten en met hen in gesprek te zijn.

3. Een derde punt is dat al tijdens de gevangenisperiode veel meer aansluiting gezocht moet worden met voorzieningen na de detentie. Nog teveel voorzieningen zijn te hoogdrempelig voor ex-gedetineerden.

4. Een vierde punt heb ik vooral de laatste jaren geleerd. Investeren in mensen, in de doelgroepen van maatschappelijk herstel bijvoorbeeld, betekent ook en tegelijk voluit investeren in medewerkers. Zij doen topwerk voor de samenleving. Zij duiken namens de samenleving die veiliger wil zijn, met mensen in de marge de diepte in om het leven een nieuw perspectief te geven. Van groot belang is hen te versterken in hun deskundigheid, in hun vitaliteit, en vooral ook in hun motivatie.

Gevraagd naar mijn stad van de toekomst, eindig ik met waar ik begonnen ben: ieder mens heeft er recht op te mogen bestaan en die ervaring ook op te doen in de stad die hij bewoont.

Elkaar recht op leven geven en in elkaar geloven: in zo'n stad wil ik wonen.

J.D.W. Eerbeek